

А. В. Ежова

Кировоградский государственный педагогический университет
имени Владимира Винниченко**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ
В ОБУЧЕНИИ КОНСТРУИРОВАНИЯ ОДЕЖДЫ
БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ
«ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ УЧЕБНОЕ
ЗАВЕДЕНИЕ – ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ»**

Статья посвящена проблеме взаимосвязи между различными этапами образования в системе «профессионально-техническое учебное заведение – вуз». В результате проведенного анализа учебных программ по предмету «Конструирование одежды» педагогического вуза и ПТУ установлено, что существуют педагогические предпосылки для существенного сокращения времени на изучение выпускниками ПТУ в вузе данной дисциплины.

Ключевые слова: преемственность, технологическое образование, конструирование одежды, профессионально-техническое учебное заведение.

A. V. Yezhova

Kirovograd Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

**TEACHING CONDITIONS OF CONTINUITY IN TRAINING
APPAREL DESIGN THE FUTURE TECHNOLOGY TEACHER
IN THE «VOCATIONAL SCHOOL – UNIVERSITIES»**

This article deals with the relationship between the various stages of education in the «vocational education – higher education». As a result of qualitative analysis training programs on the subject of «Design Service» high school teacher and vocational schools found that educational preconditions exist for a significant reduction in the time to study in high school graduates of vocational schools of the discipline.

Key words: continuity, technological education, designing clothes, vocational and technical schools.

Отримано: 25.04.2013

УДК 378.14

В. П. Калущка

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ

У статті розглядаються питання основних методологічних принципів підготовки бакалаврів технічного профілю в умовах коледжу. Розглядаються питання взаємодій окремих принципів і методів професійної підготовки, а також питання розвитку особистісних якостей студентів коледжу технічного напрямку і реалізація креативного потенціалу студента.

Ключові слова: професійна компетентність, методологічні принципи, бакалавр технічного напрямку, навчальний процес.

Вища технічна освіта в Україні спрямовується на забезпечення професійної самореалізації особистості. Вона є осередком соціально-економічного розвитку суспільства. Професійна освіта забезпечує підготовку кваліфікованих фахівців для різних галузей народного господарства України і відповідно формує інтелектуальний потенціал нації, як найвищої цінності суспільства. Гармонійний розвиток професійної освіти визначає темпи і рівень науково-технічного соціального прогресу.

В Україні відбувається непростий процес встановлення нової освітньої системи, серед основних орієнтирів якої є інтеграція в європейській та світовий освітні простори. Відповідно становлення цієї системи супроводжується значними змінами в теорії і практиці професійної освіти. Спостерігаються зміни наукової та освітньої парадигми: відбувається формування нового правового і етичного поля, відносин у навчальному процесі, педагогічного менталітету.

Сучасна ситуація ринку праці в Україні, що характеризується загостренням конкуренції на ринку праці, зростанням мобільності виробничих відносин потребує постійної уваги до підростаючого покоління, до молодих людей, які перебувають на порозі майбутньої трудової діяльності. У сфері сучасного виробництва зросли вимоги не тільки до рівня професійних знань, умінь і навичок фахівців, а й до рівня їхньої культури, вихованості. Сучасний фахівець має бути компетентним як у межах своєї професії, так і з питань політико-правових, людських взаємовідносин, організації продуктивної життєдіяльності людини та ін.

Надзвичайно важливою метою професійної підготовки є формування соціальної активності майбутніх фахівців технічного профілю, професіоналізму, всебічного розвитку особистості молоді людини. Тому сучасна вища школа потребує системного, новаторського підходу до організації педагогічного процесу, який повинен ґрунтуватися на демократичних засадах, на принципах особистісно орієнтованої взаємодії.

Мета дослідження:

- дослідити структуру дидактичних положень навчального процесу підготовки бакалаврів в технічних навчальних закладах I-II рівня акредитації;
- здійснити теоретичний аналіз основних принципів поведінки педагогічного процесу в даних навчальних закладах;
- виявити взаємозв'язки між окремими компонентами комплексу навчальної підготовки бакалаврів технічного профілю.

Авторська ідея. Розвиток педагогічної системи підготовки конкурентоспроможного, мобільного, високопрофесійного бакалавра у навчальних закладах I-II рівня акредитації тісно пов'язаний з розвитком її внутрішніх складових, при цьому важливо забезпечити системну єдність процесів розвитку комплексу навчання та підготовки майбутніх бакалаврів технічного напрямку.

Сучасний стан проблеми. Аналіз педагогічної, психологічної та філософської наукової літератури засвідчив те, що досліджувана проблема розглядається вітчизняними та зарубіжними вченими в різних аспектах, а саме: особливості професійної підготовки спеціалістів з вищою освітою, методи управління процесом засвоєння та системності фундаментальних знань та умінь (А.М. Алексюк, В.М. Галузінський, Л.Я. Зоріна, О.М. Леонт'єв, С.Ю. Мартинчак, Ю.І. Терещенко, К.В. Корсак, О.С. Падалка та ін.); психологічні основи творчої діяльності та особистісного підходу до навчання (Г.С. Костюк, І.Д. Бех, В.О. Моляко, С.О. Сисоєва, Г.О. Балл та ін.); філософсько-методологічний підхід до самореалізації особистості (В.С. Лутай, В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко та ін.).

Проблематика підготовки бакалаврів технічного напрямку знайшла своє відображення в працях вітчизняних та зарубіжних науковців із педагогіки, психології, філософії. Зокрема, такими питаннями стали: організація педагогічного процесу (Ю.К. Бабанський, М.М. Поташник); загальні закономірності становлення та розвитку особистості, розвитку інтелектуальних умінь і творчих здібностей, виховання креативного мислення (Г.С. Костюк, В.О. Моляко, С.Л. Рубінштейн, С.В. Гіппіус, Д.Б. Богоявленська, В.В. Клименко, С.О. Сисоєва).

Проблемам контролю якості та діагностики процесу навчання, модульно-рейтингової системи, тестології присвячені роботи В.П. Беспалько, Т.А. Ільїної, К. Інженкампа, Л.М. Кравченко, І.П. Підласого, Н.Ф. Талізної, контролю знань, умінь, навичок студентів вищих навчальних закладів – дослідження І.Є. Булаха, В.С. Аванесова, В.А. Козакова, Л.П. Одерій, Л.М. Романишиної, В.А. Якуніна.

Значна увага була приділена питанню формування творчої особистості з позицій філософії, гуманітаризації освіти, особистісного підходу до навчання (В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, Н.Б. Крилов, Ю.І. Мальований, Н.Г. Нічкало, Л.С. Нечипоренко, В.В. Рибалка); синергетичного підходу до розгляду освітніх систем (Н.Б. Булгакова, В.Г. Буданов,

В.М. Вандишев, В.С. Лутай, В.А. Кушнір, С.П. Курдюмов); структури змісту фундаментальної підготовки (Е.В. Лузік, І.Я. Лернер, А.М. Сохор, Н.Ф. Тализіна, В.С. Ледньов).

Основний зміст. Для системи вищої технічної освіти ключовим є всебічний розвиток фундаментальної, професійної та гуманітарної складових підготовки майбутніх бакалаврів. Поява освітнього ступеня «бакалавр» у вищих навчальних закладах, безперечно, пов'язана з курсом України на інтеграцію в європейську спільноту, який співпав із глобальним процесом інтеграції освітньої системи у самій Європі.

Професійна компетентність бакалавра технічного напрямку визначається рівнем підготовленості до професійної діяльності, зумовленим глибокими фундаментальними знаннями і професійними навичками. В умовах загальної інформатизації та комп'ютеризації бакалавр техніки і технології повинен не тільки знати про новітні досягнення, наукові розробки і передові технології, а й вільно орієнтуватися в сучасних інформаційних системах і програмних засобах, широко використовувати апарат математики і методи математичного моделювання.

У цьому зв'язку якісна підготовка бакалавра технічного напрямку в вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації, що відповідає вимогам професійно прикладної спрямованості освіти, є ключовою складовою професійної підготовки і визначає рівень готовності бакалавра до успішної роботи в професійному середовищі. Інновації у підготовці бакалаврів в технологічних університетах настійно вимагають впровадження у процес навчання інформаційно-комп'ютерних технологій, залучення інформаційних систем та застосування програмних засобів, особливо при вивченні прикладних наук.

Основними завданнями використання інформаційно-комп'ютерних технологій у професійній підготовці бакалаврів є: використання інформаційно-комп'ютерних технологій для подання навчальної інформації; застосування програмних засобів при вивченні прикладних глав математики; застосування інформаційно-комп'ютерних технологій для контролю якості знань і вмінь. Відповідно даних вимог методологічна основа дидактичної моделі підготовки бакалаврів технологічного напрямку представлена принципами компетентної спрямованості, інтеграції, інтенсифікації і концентрації.

Нааявність фундаментальних і спеціальних знань у поєднанні з ґрунтовною практичною підготовкою ставить майбутнього бакалавра на особливий суспільний рівень, відводячи йому роль практичного реалізатора досягнень сучасної науки і техніки у всіх сферах діяльності. Сьогодні заклади I-II рівня акредитації, тобто технікуми і коледжі постійно розширюють спектр освітнянських послуг, стають багатопрофільними, поліфункціональними. Значний позитивний досвід отриманий при функціонуванні вищих навчальних закладів цього рівня в складі навчально-науково-виробничих комплексів.

Згідно Закону України «Про вищу освіту», вища освіта – це рівень освіти, який здобувається у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації [2]. Вищу освіту можна вважати завершеним результатом навчально-освітнього та виховного процесу вищого навчального закладу.

Законом України «Про освіту» було впроваджено ступеневу підготовку, що повинна сприяти доступності всіх видів освіти і створювати умови для повного задоволення потреб кожної особистості [2]. Це розширює можливості для індивідуального вибору змісту і методів навчання з урахуванням власних інтересів, що без сумніву позитивно вплине на ставлення студентів до своїх обов'язків і рівень їх освіти. Ступенева підготовка закладає основи для інтеграції вітчизняної системи освіти в загальноосвітню.

Система ступеневої освіти спрямована на забезпечення набуття професійних умінь та навичок, адекватного розвитку ціннісних орієнтацій, мотивів діяльності, уявлень про себе, як про фахівця, формування сукупності професійно важливих якостей, в тому числі здатності до самоаналізу і самовдосконалення.

Отже, цілісна система ступеневої підготовки фахівців – це організована і упорядкована система з розвинени-

ми внутрішніми та зовнішніми зв'язками, система, в якій проявляються нові, прогресивні інтегральні властивості, не притаманні її компонентам.

Створення ефективної системи ступеневої професійної освіти викликано бурхливим розвитком знань, новими інтегративними технологіями виробництва та навчання, сучасними вимогами ринкових відносин взагалі і підвищенням рівня конкурентоздатності фахівців на ринку праці зокрема [3].

Ступеневість передбачає єдність, взаємозумовленість, наступність цільових функцій усіх ланок, що формують систему ступеневої професійної освіти. Ступеневість поєднує водночас внутрішню диференційованість і відносну самостійність ланок. Складові ступеневої професійної освіти забезпечують необхідну умову для того, щоб кожний зі ступенів виконував певну функцію у складі цілого. Ступеневість є передумовою доповнення і поглиблення професійної підготовки, забезпечує принципову можливість переходу фахівця до нового рівня професійної компетенції, а також можливість творчої інтенсифікації цих переходів.

Головною метою системи підготовки фахівців технічного профілю у вищих закладах I-II рівня акредитації є формування творчого потенціалу, рефлексії власної діяльності, здатності особи до неперервного саморозвитку на основі об'єктивних законів суспільства і природи, техніки і технологій з урахуванням екологічного та морального імперативів, гармонічного розвитку освіти, виробництва, суспільства і природи. Професійна компетентність майбутнього технічного спеціаліста є кінцевим результатом функціонування педагогічної системи.

Професійна підготовка технічних фахівців закладами I-II рівня акредитації повинна здійснюватись відповідно до професійних вимог виробничої діяльності спеціалістів техніко-технологічного спрямування. Орієнтація на високий професіоналізм, конкурентоздатність на ринку праці, творче застосування умінь і знань, отриманих у вищому навчальному закладі дозволить здійснити якісну підготовку майбутніх технічних спеціалістів.

Основою ступеневої підготовки технічних фахівців повинні стати принципи системності та функціональності. При цьому розробка теоретико-методологічних засад професійного ступеневого навчання має здійснюватись на основі діяльнісного підходу, побудови відповідних моделей професійної діяльності та системи підготовки.

Ступеневе навчання фахівці технічного профілю може бути забезпечене при виконанні умови формування у майбутніх спеціалістів відповідного творчого потенціалу, здатності до постійного саморозвитку. Такий саморозвиток особистості повинен базуватись на об'єктивних законах суспільства і природи, техніки і технологій з врахуванням особливостей гармонійного розвитку освіти і виробництва.

Окрім цього не слід ігнорувати історико-педагогічні особливості становлення та розвитку вітчизняної та української педагогічних систем підготовки технічних фахівців для промисловості та народного господарства. Крайній досвід, що був накопичений при функціонуванні даних систем, повинен бути залучений у сучасну структуру вищої освіти в Україні. Цей досвід є особливо цінним в поєднанні з розвитком перспективних напрямків модернізації професійної підготовки, тенденцій інтеграції у європейський та світовий освітні простори.

Система підготовки фахівців технічного профілю у закладах I-II рівня акредитації є багатofункціональною і багатopредметною системою. Всі навчальні дисципліни, що входять в її структуру представляють конкретну галузь знань. При створенні таких педагогічних систем застосовується принципи системності та композитного проектування [4]. Організація підготовки потребує надання таким педеструктурам загальносистемних властивостей (цілісності, динамічності, гнучкості, функціональності).

Навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації повинен бути забезпечений відповідною методологічною підтримкою, що забезпечує дотримання принципу гуманітаризації підготовки фахівців технічного профілю. Втілення цього принципу передбачає формування глобального мислення майбутніх спеціалістів, усвідомлення ними їх ролі в загальнотехнічній системі виробництва.

Згідно з принципом функціональності, застосування різних технологій навчання повинно привести до формування у студентів системної методології та первинного досвіду майбутньої діяльності. Особливо доцільним є комплексне застосування принципів системності та функціональності, що дозволить гармонійно розвивати окремі складові педагогічного процесу підготовки фахівців технічного профілю. Втілення принципу функціональності визначає системну єдність усіх складових професійної підготовки.

В проектуванні педагогічної системи підготовки бакалаврів технічного напрямку важливо забезпечити гнучкість фахової підготовки, її здатність до адаптації в умовах змінних чинників сучасного виробництва, ринку праці і послуг. Постійність і жорсткий характер змісту освіти забезпечує стабільність педагогічної системи, але водночас призводить до її відставання від актуальних проблем виробництва. В забезпеченні гнучкості навчального процесу важливу роль відіграє спільна участь студентів та викладачів у вирішенні питань вдосконалення та актуалізації процесу навчання.

Єдина система безперервної професійної освіти ставить перед вищими навчальними закладами потребу дотримання принципу безперервності. В цьому аспекті під безперервною професійною освітою розглядається процес отримання і удосконалення знань, умінь та навичок як шляхом навчання у освітніх закладах, так і шляхом самоосвіти. Система безперервної освіти дає можливість розширити її можливості за рахунок гнучкого та оперативного реагування на зміни у потребах суспільства щодо забезпечення рівня підготовки технічних спеціалістів.

Принцип цілеспрямованості в навчально-виховній діяльності вищих навчальних закладів технічного профілю носить методологічний характер і безпосередньо здійснює вплив на хід освітньої діяльності. Аналогічно до цього принципу в навчально-виховному процесі задіюється принцип варіативності. Він передбачає як самостійність окремого студента, так і варіативність у конструюванні педагогічного процесу та вибору його окремих компонентів.

Принцип індивідуального професійного навчання вносить до складної структури педагогічного процесу положення про індивідуальний характер кожної особистості і потребу створення умов для максимального розвитку індивідуальних особливостей конкретного студента. Перспективу продовження освіти забезпечує принцип наступності у ступеневій підготовці фахівців технічного профілю.

Розглянуті принципи складають основу наукової концепції підготовки бакалаврів технічного профілю у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації. Багатофакторність змісту навчально-виховного процесу в таких закладах характеризує його як цілісну систему взаємодоповнюючих компонентів, що тісно пов'язані між собою.

Значний сегмент у педагогічній практиці підготовки технічних фахівців у закладах I-II рівня акредитації займає застосування особистісно-орієнтованого підходу [8]. Педагогічні технології та засоби повинні створити відповідні умови для повного розвитку пізнавальної діяльності майбутніх фахівців, максимальної реалізації особистісних якостей студентів, встановлення відповідних взаємовідносин у гуманістичній системі «викладач-студент». Така взаємодія реалізується за рахунок застосування виробничо-технічних завдань, сучасних методів та засобів проектування технологічних процесів, створення відповідної атмосфери зацікавлення студентів, що в кінцевому результаті приведе до всебічного розвитку логічної та образної сфер мислення майбутнього спеціаліста технічного напрямку.

Висновки. Науково-обґрунтована система вищої технічної освіти здатна спричинити якісну зміну навчально-виховного процесу, що визначається потребами гнучкого регулювання ринку праці, задоволення потреб людини в отриманні освіти та відповідної професійної кваліфікації.

Встановлено, що проблема ефективності та якості фундаментальної та професійної підготовки бакалаврів технічного напрямку вирізняються новизною та актуальністю.

Виявлені основні загальні методи та принципи функціонування педагогічного процесу у вищих технічних закладах I-II рівня акредитації, до яких належать принципи системності, функціональності, варіативності, цілеспрямованості, безперервності, індивідуальності професійного навчання, наступності.

Подальші напрямки досліджень будуть включати детальну розробку шляхів створення відповідного методологічного забезпечення для організації підготовки бакалаврів технічного профілю в вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації та будуть спрямовані на створення ефективної системи ступеневої підготовки технічних спеціалістів, де кожний ступінь буде закінченням професійним рівнем із відповідним навчально-методичним забезпеченням, оновленим змістом навчання, підбором форм і методів навчання, що відповідають даному рівню.

Список використаних джерел:

1. Бойчук І.Д. Підготовка бакалаврів у коледжі як фактор готовності їх до професійної діяльності / І.Д. Бойчук // Освіта: технікуми, коледжі. – 2007. – №4. – С. 186-196.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 17.01.2002р. №2984-III // Освіта України. – 2002. – 26 лютого (17). – С. 2-8.
3. Жидецький Ю. Інтегративні підходи у системі ступеневої професійної освіти / Юрій Жидецький // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – №2. – С. 58-61.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. Проект АПН України. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24 с.
5. Нагірний Ю.П. Фахова підготовка інженерів: діяльнісний підхід / Ю.П. Нагірний. – Львів, 1999. – 180 с.
6. Навроцький О.І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства: монографія / О.І. Навроцький. – Харків: Основа, 2000. – 240 с.
7. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: навч. посіб. / В.С. Лозниця. – К.: КНЕУ, 1997. – 248 с.
8. Островська Н.Д. Особистісно-орієнтований навчально-виховний процес як умова підвищення якості знань з гуманітарних дисциплін / Н.Д. Островська // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – К.: Запоріжжя, 2005. – Вип. 34. – С. 118-122.
9. Бойчук І.Д. Адаптація коледжу до Болонської системи освіти / І.Д. Бойчук, Є.В. Хомік // Впровадження засад Болонської системи освіти: український і зарубіжний досвід: матеріали Всеукр. навчально-наук. конф. – Тернопіль: ТДМУ, 2007. – С. 210-212.

В. П. Калущка

Технічний коледж Тернопольського національного технічного університету імені Івана Пулюя

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПОДГОТОВКИ БАКАЛАВРОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ В КОЛЛЕДЖЕ

В статье рассматриваются вопросы основных методологических принципов подготовки бакалавров технического профиля в условиях колледжа. Рассматриваются вопросы взаимоотношений отдельных принципов и методов профессиональной подготовки, а также вопросы развития личностных качеств студентов колледжа технического направления и реализация творческого потенциала студента.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, методологические принципы, бакалавр технического направления, учебный процесс.

V. P. Kalushka

Technical College of Ternopil Ivan Pului National Technical University

METHODOLOGY FOR THE PREPARATION OF TECHNICAL PROFILE BACHELORS IN COLLEGE

The main methodological principles of technical direction bachelor training in college are discussed in the article. The questions of the relationship of certain principles and methods of training, the development of personal qualities of technical direction students and the implementation of the creative potential of students are considered.

Key words: professional competence, methodological principles, bachelor of technical direction, the learning process.

Отримано: 10.06.2013